

SETVENI
KOLEDAR
IN SOSEDJE
V VRTU

Semenarna
Ljubljana

Uvod	3
Setveni koledar vrtnin	4
Setveni koledar cvetic	8
Nasveti strokovnjaka za prehrano	13
Setveni koledar zelišč in dišavnic	14
Mešani posevki	18
Setev in oskrba	20
Recept	23

BOGASTVO SVEŽE ZELENJAVE ZA VSE LETO

Izberite si tisti del vrta, ki je tekom dneva enakomerno obsijan s soncem. Če je prostora malo, je najbolj smiselno posejati le začimbe, solate in nekaj malega zelenjave za svežo rabo v kombinaciji s cveticami.

Štiričlanska družina v povprečju potrebuje okoli 70-100 m² ali cca. 20 m² na osebo. Površino zelenjavnega vrta razdelite na 1,2 m široke gredice poljubne dolžine. Med gredicami je 30 cm poti. Na težkih, manj živih tleh naj bodo gredice obrnjene v smeri sever-jug, na peščenih tleh pa vzhod-zahod. Za krompir potrebujete dodatnih 100 m².

Smiselno je, da si gredico z začimbami uredite v bližini kuhinje. Tako boste imeli vaše najljubše začimbe vedno pri roki. Meliso, žajbelj, timijan in sivko pa posadite k vrtnicam.

Osnova zdravega zelenjavnega vrta so MEŠANI POSEVKI.

SETVENI KOLENDAR VRTNIN

Sveža, zdrava in okusna zelenjava z domačega vrta

■ Čas setve
 ■ Čas presajanja
 ■ Čas pobiranja pridelkov

Vrsta ZELENJAVE	JAN	FEB	MAR	APR	MAY	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC	Povprečni čas kaljivosti (število dni)	Razdalja sajenja v cm
Blitva (mangold)													4-14	30 x 40
Bob													4-14	12 x 40
Brokoli													5-10	40-60 x 60-75
Brstični ohrovt													5-10	50 x 70
Bučke													4-8	90-120 x 90-120
Bučje													4-8	120 x 250
Cvetača													5-10	50 x 60
Čebula													6-12	10 x 35

Endivija	 	 	5-14	30 x 50
Fižol nizki	 	 	5-9	10 x 50
Fižol visoki		 	5-9	50 x 90
Grah	 	 	5-8	5 x 30-40
Jajčevец	 	 	7-14	50 x 80
Kitajsko zelje	 	 	5-10	40 x 50
Koleraba		 	5-14	30 x 40
Kolerabica	 	 	5-10	25 x 30
Korenček	 	 	7-15	25 x 50
Kumare	 	 	4-8	30-45 x 120-160
Lubenica	 	 	5-14	60 x 100

Vrsta ZELENJAVE	Čas setve												Povprečni čas kaljivosti (število dni)	Razdalja sajenja v cm	
	JAN	FEB	MAR	APR	MAY	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC			
Melona				■	■									4-8	90 x 150-200
Motovilec							■	■						7-28	10 x 15
Ohrovt				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	5-10	45 x 50
Paprika				■	■									10-21	40 x 75
Paradižnik				■	■									5-14	50-70 x 120
Peteršilj				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	10-28	5 x 15
Por				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	6-14	15 x 40
Radič				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	5-14	20 x 40
Rdeča pesa				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	4-14	15 x 40

SETVENI KOLEDAR CVETLIC

Pisano cvetje z domačega vrta

 Čas setve v zaprtem prostoru
 Čas presajanja
 Čas setve na prosto
 Čas cvetenja

E Enoletnice

D Dvoletnice

T Trajnice

Vrsta CVETLICE	JAN	FEB	MAR	APR	MAY	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	Povprečni čas kaljivosti (št. dni)	Višina cvetlice	Uporaba	Razno
	E Agerat (<i>Ageratum mexicanum</i>)			 	 	 								10–14	30–40 cm	za gredice, obrobke, okrasne posode
E Astre (<i>Callistephus chinensis</i>)			 	 	 								7–14	25–60 cm	za okras gredic, za obrobke, za rez	sončna lega; vsako leto sejemo na drugo gredico
E Balzamina (<i>Impatiens balsamina</i>)			 	 	 								15–20	50 cm	za gredice, obrobke, okrasne posode	sončna lega, vlažna tla
E Cinija (<i>Zinnia sp.</i>)													5–10	50 cm	za okras gredic, za rez	sončna lega, topla, odcedna, ne preveč gnojena tla
E Dalija (<i>Dahlia pinnata mignon</i>)			 	 	 								7–20	30–40 cm	za okrasne posode, obrobke, za rez; raste naj v skupini	sončna lega; oblikuje gomolj
E Floks, plamenka (<i>Phlox drummondii</i>)			 	 	 								10–20	50 cm	za gredice, obrobke, okrasne posode v skupinah	sončna lega, propustna ne sveže gnojena tla, zelo pisanih barv
E Gajlardija (<i>Caillardia aristata</i>)													14–20	70 cm	za rez in okras gredic	sončna lega
E Glavinec (<i>Centaurea imperialis</i>)													14–20	60 cm	za obrobke, za rez	sonce

■ Čas setve v zaprtem prostoru
 ■ Čas setve na prosto
 ■ Čas presajanja
 ■ Čas cvetenja
 E Enoletnice
 D Dvoletnice
 T Trajnice

Vrsta CVETLICE	JAN	FEB	MAR	APR	MAY	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC	Povprečni čas kaljivosti (št. dni)	Visina cvetlice	Uporaba	Razno
	E Limonski ožep (<i>Agastache mexicana</i>)			■	■ ■	■ ■				■ ■ ■	■ ■ ■			20–24	45 cm	za gredice, za rez
E Lobelija (<i>Lobelia erinus</i>)		■	■ ■	■ ■					■ ■ ■	■ ■ ■			20 na svetlobi	20 cm	za gredice, obrabke, okrasne posode	sončna in polsenčna lega, se rahlo poveša; ko odcveti porožemo, da ponovno zacveti
E Metuljčki ali kozmeja (<i>Cosmos bipinatus</i>)			■	■					■ ■ ■	■ ■ ■			8–14	do 150 cm	visoka cvetlica za okras gred, oblikovanje žive meje, za rez	sončna lega; raste na vsakih tleh; redno odstranjujemo odcvetele cvetove
E Napihnjena mrežica, statika (<i>Satice sinuatum</i>)			■	■					■ ■ ■	■ ■ ■			7–14	60–80 cm	za suho cvetje	sončna lega, odcedna, lahka tla
E Ognjič (<i>Calendula officinalis</i>)			■	■ ■	■ ■				■ ■ ■	■ ■ ■			10–14	50–60 cm	za sajenje v skupinah, gredice, okrasne posode, obrabke, ZA rez	sončna lega
E Okrasna facelija (<i>Phacelia campanularia</i>)			■	■		■ ■	■ ■		■ ■ ■	■ ■ ■			15–21	20–30 cm	za okras gredic in okrasnih loncev	izboljšuje vrtna tla
E Okrasni slak (<i>Convolvulus tricolor</i>)				■	■				■ ■ ■	■ ■ ■			10–14		plezalka	sončna lega, apnena tla; ob dežju in zvečer se cvetovi zaprejo
E Pajčolanika (<i>Gypsophila elegans</i>)				■	■				■ ■ ■	■ ■ ■			10–14	50–70 cm	za rez	sončna lega; sejemo v večih terminih
E Pepelka (<i>Cineraria maritima</i>)		■	■ ■	■ ■					■ ■ ■	■ ■ ■			7–14	20 cm	za zasaditev gredic in obrabkov, okrasnih posod in visečih košar	ima svetleče srebne liste; prenaša sušo

■ Čas setve v zaprtem prostoru
 ■ Čas setve na prosto
 ■ Čas presajanja
 ■ Čas cvetenja
 E Enoletnice
 D Dvoletnice
 T Trajnice

Vrsta CVETLICE

Vrsta CVETLICE	Čas setve na prosto												Čas cvetenja	Visina cvetlice	Uporaba	Razno		
	JAN	FEB	MAR	APR	MAY	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC						
E Vrtna črnika (<i>Nigella damascena</i>)			■	■					■	■			■	■	14–20	50 cm	za rez, za suho cvetje, za okras gredic	senčna do polsenčna lega
E Zajčki (<i>Antirrhinum majus</i>)			■	■					■	■					10–20	50 cm	za okras gredic, za rez	sončna in polsenčna lega
E Žametnica ali tagetes (<i>Tagetes sp.</i>)			■	■	■	■	■	■	■	■					7–14	30–80 cm	za okras gredic, obrobkov, za rez	sončna lega, zdrava rastlina za vrt
D Mačeha (<i>Viola sp.</i>)						■	■	■	■	■	■	■			14–20	20 cm	za okras gredic, obrobkov, okrasnih posod v skupinah	dvoletnica; dobor prezimi; sončna in polsenčna lega
D Spominčica (<i>Myosotis alpestris</i>)						■	■	■	■	■					14–20	30 cm	za okras gredic in za rez	dvoletnica; sončna lega
D Turški nagelj (<i>Dianthus barbatus</i>)				■	■	■	■	■	■	■	■	■			7–14	50–60 cm	za gredice, obrobke, za rez	sončna lega
D Zvončnica (<i>Campanula medium</i>)						■	■	■	■	■	■	■			14–20	80 cm	za obrobke, za rez	sončna in polsenčna lega
T Lupina (<i>Lupinus polyllus</i>)									■	■	■				14–20	80 cm	za okras gredic, za rez	trajnica, sončna lega, apnenčasta tla
T Zlati šeboj (<i>Cheiranthus cheiri</i>)									■	■	■	■			8–14	50–60 cm	za okras gredic, za rez	dvoletnica; sončna in polsenčna lega

NASVETI STROKOVNJAKA ZA PREHRANO

PESTRE JEDI ZA VITKO POSTAVO

Za ohranjanje zdravja, dobrega počutja in vitkega stasa je dobro slediti načelu prehranske pestrosti. To pomeni vključevanje veliko sezonskega sadja in zelenjave pisanih barv v naše obroke ter pripravo jedi različnih struktur in okusov. Okusnost v jedeh najlaže spreminjamo z naravnimi zelišči, naj bodo z gredice na vrtu ali z lončka na okenski polici naše kuhinje.

CVETLICE NISO LE VRTNI OKRAS

S cvetjem na vrtu ustvarjamo biološko ravnovesje. Nekatero cvetlice ob določeni vrtnini spodbujajo rast in krepijo obrambo pred škodljivci, druge bogatijo prst ali pa jih koristno uporabljamo v kuhinji. Cvetovi kapucink, vijolic in trobentic so okusna popestritev in hranilna obogatitev številnih jedi. Liste tolščaka uporabljamo lahko presno za obogatitev solat z minerali in maščobnimi kislinami omega 3 ali pa kot blitvo – za prikuho. Jedilnik lahko vedno popestrimo tudi s popki sončnic, ki jih pripravimo v solati ali pa v sopari skuhamo za prilogo.

ZELIŠČA V JEDEH ZA BOLJŠO PREBAVO

Kombinacija zelišč in vrtnin v vrtu ali v loncu je okusna in obenem koristna. Pri kuhi lahko mastnemu mesu za boljšo prebavo dodajamo timijan, podobno fižol kuhamo s šetrajem in zelje s kumino, feferoni v omaki pa nam olajšajo dihanje pri prehladu.

UPORABLJAJTE ZELIŠČA NAMESTO SOLI

Zelišča so naraven vir številnih vitaminov in mineralov. Drobnjak, peteršilj in vrtna kreša vsebujejo recimo precej vitamina C. Ta zelišča uporabljamo v hladnih jedeh, pri kuhanih pa jih dodamo povsem na koncu. Listi kopra, pehtrana in boreča pa so zaradi obilja mineralov odlično nadomestilo za sol.

SETVENI KOLEDAR ZELIŠČ IN DIŠAVNIC

Zdrava zelišča in aromatične dišavnice z domačega vrta

Vrsta DIŠAVNICE	Čas kalitve (dni)	Setev/Vzgoja sadik - čas setve na prosto in čas presajanja sadik na prosto	Pridelek	Uporaba	Koristne lastnosti v vrtu
ENOLETNICE					
Bazilika (Ocimum basilicum)	14	vzgojimo sadike ali sejemo direktno na prosto; presajamo na prosto po zadnji zmrzali na toplo mesto zavarovano pred vetrom	pobiramo celo rastlino ali stranske poganjke pred cvetenjem	sveža ali sušena za solato, ribje, mesne in paradižnikove jedi	nasploh dobro vpliva na zdravstveno stanje vseh vrtnin
Boreč (Borago officinalis)	16	sejemo direktno na prosto od marca do maja	trgamo mlade liste in rastne vršičke	žametni lističi se prilagajo solatam, mesnim jedem in hladnim pijačam	odlična čebelja paša
Janež (Pimpinella anisum)	25	vzgojimo sadike ali sejemo maja direktno na prosto	posušena semena iztresemo iz kobilov	semena uporabljamo za peciva, kruh, likerje	
Kamilica (Matricaria chamomila)	14	sejemo direktno od aprila do junija	uporabljamo posušene cvetove	za čaj: blaži vnetja, krče ter dezinficira	izboljša okus zelju, poru, zeleni in krompirju, zato naj raste v njihovi bližini
Koper (Anethum graveolens)	21	sejemo direktno na prosto od aprila do junija	trgamo mlade liste ali cele rastline	za solate; semena dodajamo vloženim kumaricam	ugodno vpliva na vznik semena korenčka, kumar, rdeče pese, solate; sam sebe ne mara, zato naj raste raztreseno po celem vrtu (običajno se zaseje sam)
Majaron (Origanum majorana)	14	sejemo direktno na prosto sredi maja	pobiramo mlade lističe ali celo rastlino pred cvetenjem	za juhe, omake, mesne in krompirjeve jedi ter stročnice	

Pekoči feferoni , sorte OSTRI ZELENI in OSTRI RU-MENI (<i>Capsicum annuum</i>)	15	vzgojimo sadike in jih presajamo maja na prosto	plodovi	kot dodatek različnim jedem ali za konzerviranje
Peteršilj (<i>Petroselinum crispum</i>)	20	od marca naprej sejemo direktno na prosto	listni peciji z lističi in korenine	sveže, sušeno za juhe, omake, solate, itd.; JE ZDRAVILEN
Šetraj (<i>Satureja hortensis</i>)	21	sejemo na prosto od aprila do julija	pobiramo celo rastlino pred cvetenjem	za solate, mesne in fižolove jedi ter juhe v vrtu naj raste v bližini fižola in boba, ker z svojim vonjem odganja uši in jima izboljša okus
Vrtna kreša (<i>Lepidium sativum</i>)	3	sejemo celo leto v lončkih, na prostem pa od pomladi do jesni na delno senčni gredici	uporabimo mlade kalčke ali cele rastlinice	BOGATA S C-vitaminom: za solate, kot namaz na kruh skupaj z maslom ali skuto
TRAJNICE				
Drobnjak (<i>Allium schoenoprasum</i>)	25	vzgojimo sadike ali pa od marca naprej sejemo direktno na prosto	režemo lističe pred in po cvetenju	za solate, skuto, juhe, pice, jajčne jedi cvetovi so dekorativni
Ižop (<i>Hysopus officinalis</i>)		vzgojimo sadike ali pa sejemo jeseni in pomladi direktno na prosto	uporabljamo mlade lističe in rastne vršičke; LEPA OKRASNA RASTLINA	za zelenjavne jedi in likerje odlična čebelja paša
Kimel ali kumina (<i>Carum carvi</i>)	21	marca in aprila sejemo direktno na prosto	seme v drugem letu rasti	seme se prilega k zelju, rdeči pesi, krompirju, raznim juham, mesu; izboljša prebavljivost izboljšša okus krompirja, zelja, kumar in rdeče pese, zato naj raste povsod po vrtu v njihovi bližini
Luštrek (<i>Levisticum officinale</i>)		vzgojimo sadike ali pa jeseni in spomladi sejemo direktno na prosto	uporabljamo sveže lističe, od drugega leta dalje tudi korenine	sveže ali sušeno za enolončnice, mesne jedi in omake
Melisa (<i>Melissa officinalis</i>)	21	februarja in marca sadimo v lončke ali pa maja na prosto na sončno zavarovano mesto	listi pred cvetenjem	prilega se solatam, ribam, divjačini, perutnini in zeliščnim omakam; tudi kot čaj

Vrsta DIŠAVNICE

Koristne lastnosti v vrtu

Uporaba

Pridelek

Setev/Vzgoja sadik -
čas setve na prosto in
čas presajanja sadik na prosto

Čas
kalitve
(dni)

Meta (<i>Mentha piperita</i>)	vzgojimo sadike	uporabljamo sveže lističe ali pa celo rastlino tik pred cvetenjem	ZDRAVILNI ČAJ	
Origano (<i>Origanum vulgare</i>)	14 sejemo konec aprila direktno na prosto; ni tako zelo občutljiv na mraz	trgamo mlade lističe in rastne vršičke tik pred cvetenjem; lep tudi kot okrasna trajnica	za juhe, omake	
Pehtran (<i>Artemisia dracunculoides</i>)	10 sejemo marca in aprila	dodajamo ga solatam, ribam, perutnini, juham, kisu, omakam; JE ZDRAVILEN		
Rožmarin (<i>Rosmarinus officinalis</i>)	sadimo sadike	trgamo lističe pred in po cvetenju	za mesne jedi in čaje ter kot dodatek h kopelimi; LEPA OKRASNA RASTLINA	
Sivka (<i>Lavandula angustifolia</i>)	21 vzgojimo sadike na 20–25°C ali sejemo maja direktno na prosto	uporabljamo mlade rastlinice; čudoviti okrasni grmiček	kot začimba za mesne in ribje jedi; JE ZDRAVILNO in odganja molje	odvraca mravlje in uši; najlepše raste v bližini vrtnic
Timijan (<i>Thymus officinalis</i>)	21 vzgojimo sadike ali sejemo direktno na prosto	uporabljamo mlade lističe in rastne vršičke; lep tudi kot okrasna trajnica	sveži ali sušeni lističi se prilagajajo k solatam, omakam, picam, testeninam in pečenkam; čaj je proti kašlju	odganja polže in uši, zato naj raste raztreseno po celotnem vrtu
Vinska rutica (<i>Ruta graveolens</i>)	spomladi ali jeseni sejemo direktno na prosto	uporabljamo mlade lističe; glavna žetev tik pred cvetenjem	za juhe, omake, solate, skuto in ribe	
Žajbelj (<i>Salvia officinalis</i>)	21 vzgojimo sadike, maja pa sejemo direktno na prosto	trgamo lističe in rastne vršičke pred cvetenjem	za čaj in kot začimba k mesnim jedem in testeninam; LEPA OKRASNA RASTLINA	odvraca kapusovega belina, polže in korenjevo muho, zato naj raste na večjih mestih v zelenjavnem vrtu

DOBRI IN SLABI SOSEDJE

Če želite v vrtu pridelati veliko zdrave zelenjave, poskusite z mešanimi posevki. Pri mešanih posevkih na eni gredi rastejo različne vrste zelenjave, začimbnic in cvetlic. Skupaj sestavljajo pestro, bogato in harmonično rastlinsko združbo. Prednost mešanih posevkov ni samo v dobrih medsebojnih vplivih. Z njimi boste boljše izkoristili grede, pridelek pa bo pester in obilen.

Zakaj so mešani posevki dobra odločitev

- različne vrste rastlin se medsebojno spodbujajo v rasti,
- kombinacija različnih vrst vrtnin in cvetlic odganja škodljivce in preprečuje napad bolezni,
- zaradi hkratne vzgoje rastlin z globokim in plitvim koreninskim sistemom se tla neprestano rahljajo,
- tla so celo leto prekrita in na gredah je manj plevela,
- mešani posevki spodbujajo življenje v tleh.

NE POZABITE!

Dve pravili za dobre sosedske odnose na vrtu

- skupaj posejte/posadite samo tiste vrtnine, ki se medsebojno prenašajo;
- vsako prazno mesto na gredi takoj zasejte/zasadite z drugo vrtnino, cvetlico ali pa z mešanicami za zeleno gnojenje (facelija, mešanica Biovrt itd.).

Seznam dobrih in slabih sosedov v vašem vrtu

ZELENJAVA	DOBRI SOSEDJE	SLABI SOSEDJE
Bučke	Bazilika, fižol, čebula, koruza, rdeča pesa, kapucinka	Kumare
Cvetača	Nizek fižol, zelena, paradižnik, facelija	Krompir, kapusnice, čebula
Čebula	Koper, šetraj, kamilice, kumare, korenček, paradižnik, pastinak, solata, rdeča pesa, jagode, vrtnice	Fižol, grah, zelje, por
Česen	Jagode, kumara, korenček, paradižnik, sadno drevje, vrtnice, lilije, tulipani	Fižol, kapusnice, grah
Grah	Korenček, redkvice, redkev, solata, zelena, špinača, bučke, koruza, koper	Fižol, druge sorte graha, paradižnik, čebula, por, krompir

ZELENJAVA	DOBRI SOSEDJE	SLABI SOSEDJE
Kapusnice (zelje, ohrovt,..)	Nizek fižol, grah, kumare, korenček, facelija, rdeča pesa, solata, zelena, špinača, paradižnik, krompir, endivija, por, mangold, kamilica, kumina, koper	Česen, druge kapusnice, čebula, jagode
Kitajsko zelje	Fižol, grah, kolerabica, špinača	Redkvica, redkev
Kolerabica	Fižol, grah, por, rdeča pesa, solata, špinača, paradižnik, zelena, redkvica, krompir	Sladki komarček
Korenček	Koper, endivija, grah, česen, zelje, kreša, por, redkvica, redkev, solata, drobnjak, paradižnik, čebula, mangold	Korenček, meta
Krompir	Kapusnice, kolerabica, špinača, koruza, bob, žametnica (Tagetes), kapucinka, kumina, kamilica	Sončnice, paradižnik, bučke, zelena, grah, rdeča pesa
Kumare	Bazilika, drobnjak, kapusnice, solata, zelena, špinača, visok fižol, čebula, sladki komarček, sladka koruza, grah, por, rdeča pesa	Redkvica, redkev
Nizek fižol	Šetraj, kumare, krompir, kapusnice, redkvica, redkev, rdeča pesa, zelena, paradižnik, koper, jagode	Visok fižol, čebulnice, sladki komarček
Paradižnik	Nizek fižol, korenček, kapusnice, por, pastinak, peteršilj, solata, radič, zelena, špinača, čebula, sladka koruza, česen, kapucinka	Grah, krompir, kumare, koper
Por	Jagode, korenček, česen, zelena, špinača, paradižnik, endivija, kolerabica, kapusnice, kamilica	Fižol, grah, rdeča pesa
Radič	Paradižnik, visok fižol, korenček, solata	Krompir
Redkvica in redkev	Fižol, korenček, kreša, solata, paradižnik, špinača, mangold, kapusnice, kolerabica, grah, kapucinka	Kumare
Rdeča pesa	Fižol, kapusnice, kolerabica, česen, čebula, bučke in buče, kumare, šetraj, koper, kumina	Špinača, visok fižol, krompir, koruza, por
Sladka koruza	Paradižnik, solata, fižol, kumare, bučke in buče, melone, krompir	Zelena, rdeča pesa
Solate in endivija	Fižol, kopr, grah, kumare, kolerabica, redkvica, redkev, rdeča pesa, špinača, paradižnik	Peteršilj, zelena
Špinača	Fižol, grah, jagode, zelje, redkvica, redkev, solate, zelena	Rdeča pesa, špinača
Visok fižol	Kumare, rdeča pesa, solata, špinača, zelena	Nizek fižol, grah, por, čebula
Zelena	Fižol, grah, kapusnice (predvsem cvetača), por, špinača, paradižnik, kumare, kamilica	Zelena, sladkorna koruza, krompir, solata

1. Zakaj lahko seme slabo kali

- Setev v slabo pripravljeno zemljo
- Pregloboka in neenakomerna setev
- Setev v prehladno in prevlažno zemljo:
če je po setvi hladno in deževno vreme, se klice počasi razvijajo in jih uničijo talni mikroorganizmi
- V suši komaj nakaljene klice ne rastejo
- Ptiči poberejo seme, polži pojedjo komaj vzklile klice
- Seme do setve ni bilo hranjeno v suhem in hladnem prostoru (izguba kalivosti)

2. Setev v zaprtem prostoru

Sadike vrtnin, cvetlic in zelišč lahko vzgojimo sami – v zabojčkih, posodicah, mini kalilnikih, mini rastlinjakih ali na svetli okenski polici. Posode napolnimo z zemljo pripravljeno za mlade rastlinice, jo z deščico zravnamo in ob robovih pritisnemo, da se tam ne pogreza. Seme nato enakomerno in na gosto razdelimo po površini.

Na semenskih vrečicah običajno piše kje rastlina kali: na svetlobi ali v temi. Po setvi površine ne zalivajmo, ampak le rahlo poškopimo z vodo. Za kalitev seme potrebuje toploto, zato mora biti posejana zemlja topla. Ko iz zemlje pokuka rastlinica, pa je potrebna tudi svetloba.

Kmalu rastlinice potrebujejo več prostora, zato jih je potrebno presaditi v šotne lončke, kjer imajo več prostora za rast in razvoj. Sadike tako vzgojenih rastlin na prosto presajamo skupaj s šotnimi lončki.

3. Presajanje na prosto

Pred presajanjem na prosto moramo sadike najprej malo "utrditi": Za teden dni jih postavimo v pokrito hladno gredo ali v zatišni kot balkona. Tako se navadijo na svež zrak in na nihanje zunanjih temperatur, na prostem pa potem rastejo brez težav.

Običajno pričnemo s presajanjem na mraz občutljivejših vrst sredi maja. To velja za paradižnik, papriko, kumare, bučke in pelargonije. Na mraz odpornejše zajčke, nageljčke, solate in zelja pa presajamo že konec aprila. Če pričakujemo hladen spomladanski zrak, lahko mlade rastline zaščitimo s tkanino.

4. Setev na prosto

Držimo se preprostega navodila: za kalitev in rast rastline potrebujemo toploto, vlago in dobro zemljo. Zemlja na gredi mora biti rahla, zračna, drobne strukture, enakomerno vlažna in pognojena. Dobra priprava bo poplačana.

Priskrbimo si najboljše seme, kajti le to zagotavlja zdrave, bujno rastoče rastline z obilnim pridelkom. Sejanje mora potekati ob pravem času. Ko seme posejemo, ga na tanko prekrijemo z zemljo in pritisnemo v zemljo. Seme ni dobro sejati pregosto, saj rastline potem ne dobijo dovolj zraka, vode in hranil ter zato slabo rastejo. Pomembno je tudi redno zalivanje.

Termini setve so navedeni na semenskih vrečicah, a nam datumi ne koristijo, če vreme ni ugodno. Nestrpni vrtnarji, ki sejejo v hladno in prevlažno zemljo so velikokrat razočarani. Vredno si je zapomniti staro vrtnarsko modrost: dokler se nam vrtna zemlja lepi na škornje, jo pustimo na miru.

5. Priprava tal in gnojenje

Jeseni ali spomladi oz. vsaj tri tedne pred setvijo tla:

- pognojimo s hlevskim gnojem in prelopatamo ali pa jih
- ne lopatamo, temveč z grabljicami le zrahljamo, da ohranimo mikroklimo, ki so jo ustvarili mikroorganizmi.

Med rastjo vrtnin tla:

- rahljamo, s tem jih zračimo in preprečujemo izhlapevanje vode v vročih poletnih dnevih ter hkrati uničujemo plevela,
- prekrivamo ali zastiramo – lahko z ostanki rastlin ali vrtnin, ki pa ne smejo biti oboleli. Le-te obvezno zažgemo, ker tako preprečimo, da se bolezen ne razširi. Z zastiranjem zadržujemo vlago, preprečujemo rast plevelov, ščitimo tla pred močnim soncem, vetrom ter uničujočim delovanjem dežnih kapelj.
- po potrebi občasno dodamo organska in mineralna gnojila

6. Prednosti zelenega gnojenja

Zeleno gnojenje veča zaloge humusa in hranil v tleh, bogati življenje, izboljšuje strukturo tal in omejuje rast plevelov. Obenem preprečuje spiranje hranil, korenine rastlin pa tla rahljajo in zračijo. Predstavlja naravno in okolju prijazno gnojenje. Seme za zeleno gnojenje: facelija in mešanica Biovrt.

Seme posejemo od pomladi do jeseni, v kolobarju za katerokoli vrtnino. Že po približno sedmih tednih bujno rastlinsko maso vdremo v tla in nadaljujemo s setvijo ali presajanjem vrtnin.

7. Koristne rastline v vrtu

- česen ima bakteristatično in fungicidno delovanje ter odganja miši: naj raste povsod v vrtu tudi v okrasnem, vendar ne blizu graha, fižola in zelja;
- bazilika nasploh ugodno vpliva na zdravje vrtnin – povsod po vrtu;
- timijan odganja polže in uši – povsod po vrtu;
- sivka odvrta mravlje in uši – povsod po vrtu;
- drobnjak je proti pepelastim plesnim – povsod po vrtu;
- špinača: korenine godijo tlom, vonj odganja škodljivce – tudi bolhače. Spodbuja rast vseh vrtnin – povsod po vrtu;
- koperc vpliva na boljšo kalivost semen – povsod po vrtu;
- boreč varuje kapusnice in odvrta polže – povsod po vrtu;
- proti voluharju: česen, cesarski tulipan, bob, mleček, medena detelja.
- obvezno naj po celem vrtu rastejo: žametnica (*Tagetes* sp.), ognjič (*Calendula officinalis*) in kapucinka (*Tropaeolum* sp.), ki odvrta uši;
- solata je najboljše “mašilo praznin”.

Rodovitna tla ustvarjajo mikroorganizmi v tleh. Na rodovitnih tleh, ki so bogata s hranili, dobijo rastline dovolj hrane, zato so močne in zdrave ter bolj odporne na strese: neugodne vremenske pojave in napade bolezni ter škodljivcev.

Naravno pridelano je zdravo

Skrbno in naravno pridelane vrtnine, ki jih poberemo z našega vrta tik pred pripravo kosila, so odličen vir hranilnih snovi: vitaminov in antioksidantov, mineralov ter vlaknin. Največ naredimo zase, če jih kuhamo kratek čas, čim manj lupimo in po možnosti uživamo presno. Kadar zelenjavo kuhamo, vode ne odlivajmo, ampak jo uporabimo kot zelenjavno jušno osnovo.

PEČENE POLNJENE KUMARE Z LEČO

Avtorica recepta:
Mojca Koman, univ. dipl. inž. živ. tehn.

Avtor fotografije: Krištof Koman

Potrebne sestavine:

200 g rdeče leče, dve kumari, 1 čebula, 3 stroki česna, 200 g sira feta, 1-2 žlici kisa, 1/2 litra vode ali juhe, sol, poper, koper, drobnjak

200 g rdeče leče oplaknemo v manjši količini vode in kuhamo 5 minut. Odcedimo in ohladimo. Dve kumari tanko olupimo, po dolgem prepolovimo in izdolbemo sredico. Čebulo in tri stroke česna drobno narežemo, 200 g sira feta pa razlomimo, stresemo v posodo in dodamo ohlajeno lečo. Prilijemo žlico ali dve kisa, začimimo s soljo in poprom ter premešamo. Kumare postavimo na pekač in napolnimo z lečnim nadevom. Ob strani prilijemo pol litra slane vode ali juhe, postavimo v segreto pečico in pol ure pečemo pri 180 stopinjah. Na koncu potresemo z vejicami kopra, narezanim drobnjakom in ponudimo s kruhom.

Posejte svojo kombinacijo zelenjave, začimb in cvetic. Uživajte v bogastvu svežih in zdravih vrtnin vse leto. Če želite pridelati veliko raznovrstnih, poskusite z mešanimi posevki, da se rastline medsebojno spodbujajo v rasti, vaš vrt pa bo imel boljši izkoristek gred, več življenja in manj plevela.

Setveni koledar naj vam bo v pomoč – tako pri izbiri pravega časa, prostora setve in vrtnine, kot pri novih idejah ali spoznavanju dobrih in slabih sosedov v vašem vrtu. Podrobnejše informacije lahko najdete tudi v Velikem vrtnem katalogu ali na spletni strani www.semenarna.si.

Želimo vam bogato letino in obilo kulinarčnih užitkov!

VELIKI VRTNI KATALOG

Semenarna Ljubljana, d. d.,
Dolenjska c. 242, 1000 Ljubljana
T: 01/ 475 92 00,
E: info@semenarna.si,
www.semenarna.si

Izdaja: Semenarna Ljubljana, d. d.,
Leto 2010, Naklada: 40.000 izvodov

